

EDUSKUNNAN VASTAUS 175/2006 vp

Hallituksen esitys työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnasta annetun lain muuttamisesta

Asia

Hallitus on antanut eduskunnalle esityksensä työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnasta annetun lain muuttamisesta (HE 91/2006 vp).

Valiokuntakäsittely

Sosiaali- ja terveystoimi on antanut asiasta mietinnön (StVM 39/2006 vp).

Päätös

Eduskunta on hyväksynyt seuraavan lain:

Laki

työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnasta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnasta 26 päivänä elokuuta 2005 annetun lain (677/2005) 7 §:n 2 momentti sekä
muutetaan 1—4 §, 8 §:n 2 ja 4 momentti, 10 §:n 2 momentti, 11 ja 14 §, 15 §:n 1 momentin 1 kohta sekä 16 §:n 1 ja 3—5 momentti, seuraavasti:

1 §

Työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunta

Työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunta (*muutoksenhakulautakunta*) toimii ensimmäisenä muutoksenhakuasteena työeläketurvaa koskeissa asioissa siten kuin työntekijän eläkelain (395/2006) 3 §:ssä mainituissa työeläkelaeissa säädetään.

2 §

Muutoksenhakulautakunnan puheenjohtajat ja jäsenet

Muutoksenhakulautakunnassa on päätoiminen puheenjohtaja ja kuusi sivutoimista varapuheenjohtajaa. Päätoiminen puheenjohtaja johtaa

muutoksenhakulautakuntaa ja vastaa sen toiminnasta, valvoo laintulkinnan yhdenmukaisuutta lautakunnan ratkaisuihin sekä vastaa muutoksenhakulautakunnan hallinnollisista asioista työjärjestyksessä tarkemmin määrättyllä tavalla. Puheenjohtajalla ja varapuheenjohtajilla tulee olla tuomarin viran hoitamiseen oikeuttava tutkinto ja heidän tulee olla perehtyneitä muutoksenhakulautakunnassa käsiteltäviin etuusjärjestelmiin.

Muutoksenhakulautakunnan muut 32 jäsentä ovat sivutoimisia. Heistä seitsemän jäsenen tulee olla vakuutuslääketieteeseen perehtyneitä laillistettuja lääkäreitä ja seitsemän työeläkeasioihin perehtyneitä sekä tuomarin virkaan oikeuttavan tutkinnon suorittaneita tai muita työeläkevakuutukseen erityisesti perehtyneitä henkilöitä.

Jäseninä on lisäksi työelämän ja työmarkkinoiden olosuhteita tuntevia jäseniä, jotka ovat perehtyneet yksityisten alojen, kuntien tai valtion työeläkeasioihin. Näistä seitsemän on määrättävä työnantajajhdistysten edustavimpien keskusjärjestöjen ehdotuksesta siten, että neljä on perehtynyt yksityisten alojen eläkejärjestelmään, kaksi kuntien eläkejärjestelmään ja yksi valtion eläkejärjestelmään. Lisäksi seitsemän jäsentä on määrättävä työntekijäin ja toimihenkilöiden ammattiyhdistysten edustavimpien keskusjärjestöjen ehdotuksesta siten, että neljä on perehtynyt yksityisten alojen eläkejärjestelmään, kaksi kuntien eläkejärjestelmään ja yksi valtion eläkejärjestelmään.

Lisäksi jäseninä on neljä työelämän olosuhteita tuntevaa jäsentä, joista kaksi on perehtynyt yrittäjätoimintaan ja jotka määrätään edustavimpien yrittäjäjärjestöjen ehdotuksesta, sekä kaksi, jotka ovat perehtyneet maatalousyrittäjätoimintaan ja jotka määrätään maatalousyrittäjän eläkelain (/) soveltamisalaan kuuluvien henkilöiden taloudellisia etuja valvovien edustavimpien järjestöjen ehdotuksesta.

Sivutoimisilla jäsenillä on kullakin henkilökohtainen varajäsen, jota koskee, mitä laissa säädetään muutoksenhakulautakunnan jäsenestä.

Puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja muut jäsenet sekä henkilökohtaiset varajäsenet toimivat tuomarin vastuulla.

3 §

Puheenjohtajien ja jäsenten nimittäminen

Valtioneuvosto nimittää sosiaali- ja terveysministeriön esityksestä päätoimisen puheenjohtajan toistaiseksi sekä sivutoimiset varapuheenjohtajat ja muut jäsenet viideksi vuodeksi kerrallaan.

Sisäasiainministeriö tekee sosiaali- ja terveysministeriölle ehdotuksen kahdesta varapuheenjohtajasta ja kahdesta työeläkeasioihin perehtyneestä ja tuomarin virkaan oikeuttavan tutkinnon suorittaneesta tai muusta työeläkevakuutukseen erityisesti perehtyneestä jäsenestä, ja valtiovarainministeriö tekee sosiaali- ja terveys-

ministeriölle ehdotuksen yhdestä varapuheenjohtajasta ja yhdestä työeläkeasioihin perehtyneestä ja tuomarin virkaan oikeuttavan tutkinnon suorittaneesta tai muusta työeläkevakuutukseen erityisesti perehtyneestä jäsenestä.

4 §

Muutoksenhakulautakunnan jäsenyydestä vapautuminen ja eroamisikä

Muutoksenhakulautakunnan puheenjohtajan, varapuheenjohtajan ja jäsenen oikeudesta pysyä tehtävässään on voimassa, mitä tuomarin viran haltijoista säädetään. Muutoksenhakulautakunnan puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja jäsen on velvollinen eroamaan sen kuukauden päätyessä, jonka kuluessa hän täyttää 68 vuotta. Muutoksenhakulautakunnan varapuheenjohtajan tai jäsenen paikan vapautuessa kesken toimikauden, määrätään seuraaja jäljellä olevaksi toimikaudeksi.

8 §

Muutoksenhakulautakunnan ratkaisukokoonpanot

— — — — —
Muutoksenhakuasioita käsittelevä jaosto on päätösvaltainen, kun puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan sekä työeläkeasioihin perehtyneen ja tuomarin virkaan oikeuttavan tutkinnon suorittaneen tai muun työeläkevakuutukseen erityisesti perehtyneen jäsenen sekä lääkärijäsenen lisäksi läsnä on muita jäseniä seuraavasti:

1) käsiteltäessä asiaa, jonka ratkaiseminen olennaisesti riippuu työntekijän eläkelain tai merimieseläkelain (/) taikka niiden nojalla annettujen säännösten tai määräysten soveltamisesta, on kahden yksityisten alojen eläkejärjestelmään perehtyneen työelämän ja työmarkkinoiden olosuhteita tuntevan jäsenen oltava läsnä;

2) käsiteltäessä asiaa, jonka ratkaiseminen olennaisesti riippuu kunnallisen eläkelain (549/2003) tai sen nojalla annettujen säännösten tai määräysten soveltamisesta, on kahden kun-

tien eläkejärjestelmään perehtyneen työelämän ja työmarkkinoiden olosuhteita tunnevan jäsenen oltava läsnä;

3) käsiteltäessä asiaa, jonka ratkaiseminen olennaisesti riippuu valtion eläkelain (/), evankelis-luterilaisen kirkon eläkelain (298/1966), Kansaneläkelaitoksen toimihenkilöiden eläketurvaa koskevan Kansaneläkelaitoksesta annetun lain (731/2001) 13 §:n tai näiden lakien nojalla annettujen säännösten ja määräysten soveltamisesta, on kahden valtion eläkejärjestelmään perehtyneen työelämän ja työmarkkinoiden olosuhteita tunnevan jäsenen oltava läsnä;

4) käsiteltäessä asiaa, jonka ratkaiseminen olennaisesti riippuu yrittäjän eläkelain (/) tai sen nojalla annettujen säännösten tai määräysten soveltamisesta, on 1 kohdassa mainittujen jäsenten lisäksi yrittäjätoimintaan perehtyneen jäsenen oltava läsnä;

5) käsiteltäessä asiaa, jonka ratkaiseminen olennaisesti riippuu maatalousyrittäjän eläkelain, maatalouden harjoittamisesta luopumisen tukemisesta annetun lain (612/2006), maatalousyrittäjien luopumistuesta annetun lain (1293/1994), maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkkeestä annetun lain (1317/1990), luopumiseläkelain (16/1974), maatalousyrittäjien luopumiskorvauksesta annetun lain (1330/1992), kasvihuonetuotannon ja omenanviljelyn lopettamistuesta annetun lain (1297/1994) tai niiden nojalla annettujen säännösten tai määräysten soveltamisesta, on 1 kohdassa mainittujen jäsenten lisäksi maatalousyrittäjätoimintaan perehtyneen jäsenen oltava läsnä.

Jaoston päätösvaltaisuuden edellytyksenä on lisäksi, että enintään puolet läsnä olevista jäsenistä on työelämän ja työmarkkinoiden olosuhteita tuntevia jäseniä, maatalousyrittäjätoimintaan perehtyneitä jäseniä ja yrittäjätoimintaan perehtyneitä jäseniä, ja että 2 momentin 1—3 kohdassa mainituista kahdesta työelämän ja työmarkkinoiden olosuhteita tuntevasta jäsenestä toinen on työnantajajyhdistysten edustavimpien keskusjärjestöjen ehdotuksesta määrätty jäsen ja toinen työntekijäin ja toimihenkilöiden edusta-

vimpien keskusjärjestöjen ehdotuksesta määrätty jäsen.

10 §

Vahvennettu jaosto

Vahvennettu jaosto on päätösvaltainen, kun puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja sekä vähintään kaksi kolmasosaa 1 momentissa tarkoitetuista jäsenistä on läsnä. Tällöin jäsenten osalta on lisäksi voimassa, mitä 8 §:ssä säädetään.

11 §

Täysistunto

Jos muutoksenhakulautakunnassa ratkaistavana olevalla asialla on periaatteellista merkitystä tai jos jaoston ratkaisu tulisi poikkeamaan aikaisemmasta käytännöstä, voi jaosto tai muutoksenhakulautakunnan puheenjohtaja määrätä asian käsiteltäväksi muutoksenhakulautakunnan täysistunnossa. Täysistunnossa käsitellään myös muutoksenhakulautakunnan työjärjestystä koskevat asiat sekä ne hallintoasiat, jotka täysistunto hallintojaoston yksimielisestä esityksestä päättää ottaa käsiteltäväkseen.

Täysistunto on päätösvaltainen, kun puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja sekä vähintään puolet muista jäsenistä on läsnä. Täysistunnon päätösvaltaisuuden edellytyksenä on ratkaistaessa muutoksenhakuasiaa lisäksi, että enintään puolet läsnä olevista jäsenistä on työelämän ja työmarkkinoiden olosuhteita tuntevia jäseniä, maatalousyrittäjätoimintaan perehtyneitä jäseniä ja yrittäjätoimintaan perehtyneitä jäseniä. Tällöin jäsenten osalta on lisäksi voimassa, mitä 8 §:ssä säädetään.

14 §

Hallintoasiat

Hallintojaostossa käsitellään työjärjestyksessä mainitut muutoksenhakulautakunnan hallintoasiat. Hallintojaoston koollekutsujana ja puheenjohtajana toimii muutoksenhakulautakun-

nan puheenjohtaja tai hänen estyneenä ollessa varapuheenjohtaja ja muina jäsenenä yksi sosiaali- ja terveysministeriön, yksi sisäasiainministeriön ja yksi valtiovarainministeriön ehdotuksesta nimitetty varapuheenjohtaja ja kolme jäsentä, joista yhden ovat nimenneet muutoksenhakulautakunnan työnantajajärjestöjen ehdotuksen perusteella nimitetyt jäsenet, yhden työntekijä- ja toimihenkilöjärjestöjen ehdotuksen perusteella nimitetyt jäsenet sekä yhden yrittäjien tai maatalousyrittäjien järjestöjen ehdotuksen perusteella nimitetyt jäsenet keskuudestaan.

Hallintojaosto on päätösvaltainen, kun puheenjohtaja ja vähintään puolet muista jäsenistä on kokouksessa läsnä. Hallintojaoston jäsenillä puheenjohtajaa ja varapuheenjohtajia lukuun ottamatta on henkilökohtaiset varajäsenet.

15 §

Muutoksenhakulautakunnan oikeus saada tietoa ja virka-apua

Muutoksenhakulautakunnalla on oikeus salsapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä saada:

1) työnantajalta, lakisääteistä vakuutusta toimeenpanevalta vakuutus- ja eläkelaitokselta, viranomaiselta ja muulta taholta, johon viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia (621/1999) sovelletaan, tiedot, jotka ovat välttämättömiä käsiteltävänä olevan vakuuttamis-, eläke- tai etuusasian ratkaisemista varten tai jotka muuten ovat välttämättömiä tässä laissa, sosiaaliturvajärjestelmien soveltamisesta yhteisön alueella liikkuviin palkattuihin työntekijöihin, itsenäisiin ammatinharjoittajiin ja heidän perheenjäseniinsä annetussa neuvoston asetuksessa (ETY) N:o 1408/71 tai mainitun asetuksen täytäntöönpanomenettelystä annetussa neuvoston asetuksessa (ETY) N:o 574/72 taikka sosiaaliturvasopimuksessa säädettyjen tehtävien toimeenpanossa; ja

16 §

Muutoksenhakulautakunnan talouden perusteet

Työntekijän eläkelain 3 §:ssä mainittujen lakien mukaisesta eläketurvasta vastaavat työeläkelaitokset ovat velvolliset suorittamaan vuotuisen oikeushallintomaksun. Työeläkelaitoksilta perittävä oikeushallintomaksu vastaa niitä kokonaiskustannuksia, jotka aiheutuvat muutoksenhakulautakunnalle tässä laissa säädettyjen muutoksenhakua koskevien tehtävien hoitamisesta.

Työeläkelaitoksen oikeushallintomaksu määrätään siten, että 2 momentissa tarkoitettussa talousarviossa vahvistetut muutoksenhakulautakunnan kustannukset jaetaan työeläkelaitosten kesken mainituissa työeläkelaitoksissa määräämisvuotta edeltävänä vuonna vakuutettujen työansioiden ja tulojen perusteella. Oikeushallintomaksun määrän vahvistaa muutoksenhakulautakunnan hallintojaoston esityksestä Vakuutusvalvontavirasto. Oikeushallintomaksun maksuunpanosta ja perinnästä vastaa muutoksenhakulautakunta. Tarkempia säännöksiä maksun täytäntöönpanosta voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

Muutoksenhakulautakunnan tilintarkastukseen sovelletaan, mitä tilintarkastuslaissa (936/1994) säädetään tilintarkastajan riippumattomuudesta, esteellisyydestä, salassapitovelvollisuudesta, erottamisesta ja eroamisesta. Muutoksenhakulautakunnan täysistunto valitsee vuosittain tilintarkastajan ja varatilintarkastajan, joista toinen on Keskuskauppakamarin hyväksymä tilintarkastaja (KHT) ja toinen julkishallinnon ja -talouden tilintarkastaja (JHTT). Tilinpäätöksen vahvistaa ja vastuuvapauden hallintojaostolle myöntää muutoksenhakulautakunnan täysistunto. Muutoksenhakulautakunta antaa vahvistetun tilinpäätöksen tiedoksi Vakuutusvalvontavirastolle. Jos tilinpäätös osoittaa yli- tai alijäämää vahvistettuun talousarvioon nähden, erotus otetaan huomioon seuraavalta vuodelta määrättävän oikeushallintomaksun perusteissa.

Työeläkelaitos voi valittaa Vakuutusvalvontaviraston tämän lain nojalla vahvistamasta oi-

keushallintomaksusta siten kuin Vakuutusvalvontavirastosta annetussa laissa (78/1999) säädetään.

— — — — —
Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 . Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin. Se, mitä muussa laissa säädetään kuntien eläkelautakunnasta ja valtion eläkelautakunnasta, koskee tämän lain voimaan tultua työeläkeasioiden muutoksenhakulautakuntaa.

Kuntien eläkelautakunnan ja valtion eläkelautakunnan toiminta lakkaa tämän lain voimaan tullessa. Lautakuntien toimintaa jatkaa työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunta, johon kaikki lautakunnissa vireillä olevat asiat siirtyvät käsiteltäviksi ja ratkaistaviksi.

Kuntien eläkelautakunnan ja valtion eläkelautakunnan omaisuus ja velvoitteet siirtyvät työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnalle tämän lain tullessa voimaan.

Kuntien eläkelautakunnan ja valtion eläkelautakunnan palveluksessa tämän lain voimaan tullessa oleva henkilöstö siirtyy työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnan palvelukseen. Määräajaksi palvelukseen otetut henkilöt siirtyvät siksi määräajaksi, joksi heidät on palvelukseen otettu, jos määräaika ei ole päättynyt tämän lain tullessa voimaan. Työsopimussuhteinen henkilöstö siirtyy työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnan palvelukseen työsopimussuhteeseen aikaisempaa vastaavaan tehtävään.

Työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnan palvelukseen siirtyvien kuntien eläkelautakunnan ja valtion eläkelautakunnan viranhaltijoiden ja virkamiesten virat lakkaavat tämän lain tullessa voimaan. Viran lakatessa viranhaltijan tai virkamiehen virkasuhde päättyy ilman eri toi-

menpiteitä. Työeläkeasioiden muutoksenhakulautakuntaan siirtyvä viranhaltija tai virkamies siirtyy työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnan palvelukseen työsopimussuhteeseen aikaisempaa tehtävänsä vastaavaan tehtävään.

Niissä työsopimussuhteisissa tehtävissä, joihin henkilöstö on siirtynyt, noudatetaan mitä työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnan tekemässä työehtosopimuksessa ja työsopimuksessa sovitaan ja mitä laissa säädetään tai sen nojalla säädetään tai määrätään, kuitenkin siten, että kuntien ja valtion eläkelautakuntien palveluksesta siirtyvien henkilöiden työsuhteen ehdot vastaavat myös lisäeläkeoikeuksien ja lomaoikeuden osalta niitä palvelussuhteen ehtoja, jotka koskivat heitä tämän lain tullessa voimaan.

Vakuutusvalvontavirasto vahvistaa tämän lain mukaisen työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnan esityksestä muutoksenhakulautakunnan talousarvion ja oikeushallintomaksun ensimmäisen kerran vuodelle 2007. Esitykseen sisältyy kuntien eläkelautakunnan ja valtion eläkelautakunnan antamat arviot yhdistyvien lautakuntien toimintamenoista. Muutoksenhakulautakunnan talousarvion vuodelle 2007 tulee perustua muutoksenhakulautakuntien vuoden 2005 vahvistettuihin tilinpäätöksiin ja 16 §:n 2 momentissa tarkoitettuihin perusteisiin. Työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnan ja valtion eläkelautakunnan tilinpäätökset vuodelta 2006 vahvistaa ja vastuuvapauden työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnan hallintojaostolle ja valtion eläkelautakunnan täysistunnolle myöntää työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnan täysistunto. Kuntien eläkelautakunnan tilinpäätöksen vuodelle 2006 vahvistaa sisäasiainministeriö. Muutoksenhakulautakunta antaa vahvistetun tilinpäätöksen tiedoksi Vakuutusvalvontavirastolle.

Helsingissä 24 päivänä marraskuuta 2006